

acabem d'esmentar no hem d'oblidar-nos d'incloure a *Lluís Mercado*, metge dels reis Felip II i Felip III. La principal obra d'aquest metge es va publicar a Valladolid l'any 1605 i comprèn la col·lecció completa dels seus treballs. *Sprengel* l'anomena el Tomàs d'Aquí de la medicina hispana, amb la qual cosa vol caracteritzar les seves idees galenistes i escolàstiques. Són dignes d'elogi els seus treballs sobre la gota i la sífilis, considerant aquesta última com a originària d'Amèrica, i pel tractament de la qual preconitza la combinació del mercuri amb la fusta de guayaco, el primer en petites dosis, en oposició al que prescrivien l'immensa majoria dels facultatius de l'època. *Mercado* va ésser el primer que va escriure un tractat especial sobre la zarotilla.

L'estat de la cirurgia de l'època no és inferior al progrés obtingut per les altres disciplines, però únicament citaré alguns noms. Al costat de les extenses obres dels cirurgians *Joan Gutierrez*, *Joan Fragoso* i *Andreas Alcàzar*, s'adapta a les idees dominants en la "cirurgia moderna" *Francisco de Arce*, el qual institueix un tractament simplificat de les ferides, la reducció de l'instrumental quirúrgic i preconitza les poques intervencions sobre la ferida. Va introduir també, en la Farmacologia un bàlsam cicatricial que fou usat durant molts segles per a curar les llagues. La principal obra d'aquesta cirurgia va imprimir-se a Anvers l'any 1574, amb el títol "De recta vulnerum curatione". En la cirurgia de guerra va sobressortir *Dionís Daza Chacón*, de Valladolid, que en les seves obres va reunir la gran experiència que havia adquirit en les campanyes d'Àfrica, Espanya, Alemanya i Països Baixos. Fou el primer en reconèixer com a certa l'asseveració de que les ferides causades per projectils d'arma de foc no estaven envenenades. Les principals obres de *Daza* aparagueren als volts del 1600, escrites en castellà i en llatí. *Bartomeu de Aqüero*, de Sevilla, va ésser el precursor inconscient de l'asèpsia i de l'antisèpsia de les ferides. En la pràctica va obtenir èxits esclatants amb l'ús d'apòsits absorbents dels humors de les ferides i amb l'ús de vendatges secants i impermeables. Les principals idees de la seva doctrina les va exposar en la seva

obra fonamental: "Tresor de la Cirurgia", publicat el 1604.

Esmentarem, per a acabar, un remarcable invent, la prioritat del qual reclama per a Espanya l'historiador Morejón. L'introducció i invent pel benedictí espanyol *Fray Ponce de Leon* d'un llenguatge per als sord-muts; el frare va educar a Castella l'any 1530 el primer-sord-mut. Per primera vegada aprenen els sords-muts de llegir, pintar i "enraonar". Com una prova d'aquest esdeveniment trascendental, addueix Morejón el testimoni del metge *Francisco Valle*. El sistema va caure en oblit amb la mort del seu inventor, però va ésser descobert novament en 1620 per un altre espanyol, per *Pau Bonet*, però, per fortuna, llavors va aconseguir difondre's universalment.

Per desgràcia no sempre se li ha concedit en l'Història de la Medicina l'importància a què té dret la medicina ibèrica. A Alemanya, on l'història de la medicina s'ha constituït en una veritable especialitat, gràcies als treballs proseguits durant molts anys per l'infatigable *Sudhoff*, és particular que no sempre s'hagi reconegut el mèrit a què són creditors els professors espanyols per la seva activitat, fecunda en profitosos resultats, la qual cosa atribuïm en gran part a que a Alemanya es llegeixen molt poc els antics textos espanyols, degut principalment al desconeixement de l'idioma. L'autor d'aquest treball ha elegit precisament com a tema predilecte l'estudi de la medicina hispana per a que el poble alemany, que sempre ha demostrat molta amistat per l'espanyol, fagi la deguda justícia a l'històrica tasca científica dels espanyols, i té l'esperança que en l'esdevenidor es concedirà en els llibres alemanys el degut lloc a la medicina espanyola, al qual té dret pel seu desenrotllament històric i pels importants descobriments que ha incorporat a la ciència. Desitjem que l'investigació històrica estrenyi encara més les cordials relacions d'amistat que sempre han regnat entre ambdós pobles i que els desperti el record de que durant molts segles han anat junts pel mateix viarany.

De "La Medicina Germano-Hispano-Americana". Any II, num. 2 - Novembre 1924.